

**Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse
„Haridus- ja teadusministri 8. juuli 2019. a määruse nr 24 „Riigi rakenduskõrgkooli
rektori valimise tingimused ja kord“ muutmine“ eelnõu juurde**

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse kõrgharidusseaduse § 15 lõike 4 alusel.

Määrusega täiendatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatava riigi rakenduskõrgkooli rektori valimise korda, lisades valimisprotseduuridele rektorikandidaatide kõrgkooli liikmeskonnale tutvustamise võimaluse ning täpsustades valimiskogu tööülesandeid seoses kandidaatide hindamise ning rektorikandidaatide valimisega, kes esitatakse valdkonna eest vastutavale ministrile töölepingu sõlmimiseks.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna kõrghariduse valdkonna juht Kristi Raudmäe (tel 735 0186; kristi.raudmae@hm.ee) ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusloome valdkonna õigusnõunik Maarja-Liisa Vahi (tel 735 0297; maarja-liisa.vahi@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheteistkümnest muudatusettepanekust.

Punktiga 1 täiendatakse paragrahvi 3 lõiget 1 punktiga 8 lisades konkursiteates nõutud info juurde võimaluse vajadusel välja tuua muu olulise teabe, mis on seotud konkursi või ametikohaga. Seni sätestas määrus piiratud loetelu konkursiteate kohta, kuid edaspidi on võimalik lisada täiendavat infot ametikoha või töötingimuste kohta.

Punktiga 2 sätestatakse rektorikandidaadi valimine valimiskogu poolt. Seni sätestas määrus, et valimiskogu valis rektori, kuid kuna töölepingu sõlmimine on ministri pädevuses, siis ei ole korrektne sätestada, et rektori valib valimiskogu. Tegemist on rektorikandidaadiga, kelle valimiskogu valib ja esitab ministrile tingimuste kokkuleppimiseks ja töölepingu sõlmimiseks.

Punktiga 3 täiendatakse määruse peatükki 3 paragrahviga 9¹, lisades rakenduskõrgkooli rektori valimise korda rektorikandidaatide tutvustamise protseduuri. Lõikes 1 sätestatakse, et valimiskomisjon informeerib rakenduskõrgkooli, edastades nimekirja eelhinnatud kandidaatidest, kes vastavad konkursiteates ning seadustes esitatud nõuetele. Kehtiva määruse kohaselt valimiskogu ega valimiskomisjon rektorikandidaatide nimesid ei avalikusta. Muudatuse tulemusena ei saa teatavaks vaid nende kandidaatide nimed, kes konkursil ja seadustes nimetatud tingimustele ei vasta ning keda valimiskomisjon seetõttu valimiskogule edasiseks kaalumiseks ei edastata.

Lõikega 2 sätestatakse, et rakenduskõrgkool korraldab rektorikandidaatide info saamisest 30 kalendripäeva jooksul vähemalt ühe valimisürituse või -debati, mille käigus on rektorikandidaatidel võrdsed võimalused oma seisukohtade ja visiooni tutvustamiseks kõrgkooli liikmeskonnale, sh kõrgkooli nõukogule ja nõunike kogule. Selle käigus tekib ka valimiskogu liikmetel parem ülevaade kandidaadi isikuomadustest, sh avaliku esinemise oskustest. Sellega muudetakse rakenduskõrgkooli rektori valimised sarnasemaks avalik-õiguslike ülikoolide rektorite valimise protseduuriga.

Eelnõu punktiga 4 asendatakse määruses läbivalt sõna „rektori“ sõnaga „rektorikandidaadi“. Valimiskogu pädevuses on rektorikandidaatide hindamine ja valimine. Seega on korrektne määruses nimetada, et tegemist on alles rektorikandidaatidega, mitte rektoriga.

Eelnõu punktidega 5 ja 9 täpsustatakse valimiskogu ülesandeid, milleks on kandidaatide hindamine ja nende pingereastamine. Riigi rakenduskõrgkool on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigiasutus ning töölepingu rektoriga sõlmib haridus- ja teadusminister. Rakenduskõrgkooli valimiskogu jätkab senisel viisil oma tegevust, kuid valimiskogu otsust ei nimetata edaspidi mitte rektori, vaid rektorikandidaatide valimiseks. Valimiskogu ülesandeks on hinnata esitatud kandidaate ning salajase hääletuse teel pingereastada kandidaadid, kes esitatakse ministrile rektori töökoha täitmiseks. Ministrile esitatakse kuni 3 enim hääli saanud kandidaati. Ka varasemalt oli määruses välja toodud võimalus, et töölepingu sõlmimine enim hääli saanud kandidaadiga ebaõnnestub, misjärel oli valimiskogul ülesanne uuesti kokku tulla. Edaspidi see vajadus puudub.

Punkti 6 muudatusega tunnistatakse kehtetuks määruse § 13 lg 5 teine lause. Teise vooru korraldamisel koostatakse pingerida sarnaselt esimesele voorule ning esitatakse enim hääli saanud kandidaat ministril. Seega ei ole korrektne väita, et valituks osutub enim hääli saanud kandidaat.

Punktis 7 täpsustatakse, et tegemist on rektorikandidaatidega analoogselt punkti 3 muudatustega, kes märgitakse valimistulemustele.

Punktidega 8 ja 12 jäetakse info andmise õigus üksnes Haridus- ja Teadusministeeriumile kui kooli pidajale, tulenevalt asjaolust, et lõpliku otsus rektori osas selgub kui valdkonna eest vastutav minister on rektorikandidaadiga läbi rääkinud ning töölepingu sõlminud ning valimiskogu roll on hinnata kandidaate, mitte valida rektor. Seega ei ole põhjendatud, et valimiskogu otsusest teavitatakse eelnevalt enne lõpliku otsuse tegemist kandidaate või avalikkust.

Punktiga 10 täpsustatakse, millisel juhul ei sõlmita kandidaadiga töölepingut. Hetkel kehtiva määruse kohaselt on 3 alust, kui ei ole võimalik töölepingut kandidaadiga sõlmida. Hetkel kehtiva punkti 3 kohaselt ei sõlmita töölepingut, kui osapooled ei saavuta töölepingu tingimustes kokkulepet. Siiski on võimalikud olukorrad, kus vaidlus ei ole niivõrd töölepingu tingimustes, kui erinevates seisukohtades riigi rakenduskõrgkooli juhtimisküsimustes või eesmärkides. Selleks, et oleks tagatud parim koostöö riigikooli omaniku ehk ministeeriumi ja kooli juhi vahel, tuleb läbirääkimiste ja arutelude käigus leida ühtne lähenemine ja arusaam. Selle tõttu ei pruugi alati olla võimalik töölepingu sõlmimine kandidaadiga, kellega küll leitakse ühine seisukoht töölepingu tingimustes, kuid mitte juhtimise põhimõtetes.

Punktiga 11 võetakse konkurssi luhtunuks lugemise alustest välja olukord, kus ükski kandidaat ei kogu nõutavat häälteenamust. Kuna valimiskogu ülesandeks on hinnata kandidaate ning pingereastada nad, siis ei saa öelda, et konkurss on luhtunud kui keegi ei saa piisaval arvul hääli.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatusega muutub rakenduskõrgkooli rektori valimise korraldus kõrgkooli liikmeskonnale läbipaistvamaks. Sarnaselt avalik-õigusliku ülikooli rektori valimise korrale, saab rektorikandidaat tutvustada oma visiooni ning nii üliõpilased kui kõrgkooli akadeemiline

pere küsida küsimusi. Kandidaatide avalikustamine annab võimaluse kõrgkooli esindajatel oma valikute kooskõlastamiseks.

Valimiskogu roll on eelkõige rektorikandidaatide hindamises ning parimate kandidaatide pingereastamises, otsuse rektori valiku osas teeb lõplikult minister. Sellisena tagatakse parim koostöö kooli omaniku ehk riigi ja kooli juhi vahel.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne olulisi lisakulusid. Määruse rakendamisel lisandub rakenduskõrgkoolile kohustus korraldada rektorikandidaatide kohtumine kõrgkooli akadeemilise pere ja üliõpilaskonnaga.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Rakenduskõrgkoolide Rektore Nõukogule ja Eesti Üliõpilaskondade Liidule.

Margus Haidak
kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna juhataja